

Darbininkai migrantai – teisės darbe LITHUANIAN / LIETUVIŲ

Migrant workers - rights at work

Kas yra darbininkas imigrantas?

Darbininkas imigrantas yra asmuo, atvykęs iš užsienio dirbti Jungtinėje Karalystėje. Beveik visi darbuotojai turi teises darbe. Tai taikoma ir darbininkams migrantams, kurie atvyko iš užsienio dirbti Jungtinėje Karalystėje. Darbininkai migrantai dažnai dirba viešbučiuose ar restoranuose, maisto pramonėje, skina vaisius ir renka moliuskus bei vėžiagyvius.

Tačiau jei jūs nesate gavę leidimo iš migracijos įstaigos (JK Pasienio Tarnybos, angl. UK Border Agency) dirbti JK ir dirbate nelegaliai, jūs turite labai nedaug teisių. Jei dirbate JK nelegaliai, arba tiksliai nežinote, ar jums leidžiama čia dirbti, didžioji dalis šiame informaciniame lapelyje nurodytos informacijos jums nėra taikoma. Privalote kuo skubiau pasitarti su specialistu konsultantu.

Jei atvykote iš kurios nors Europos Sąjungos šalies, jums veikiausiai leidžiama dirbti Jungtinėje Karalystėje. Kad galėtumėte pradėti dirbti, nuo 2011 m. gegužės 1 d. jums nebereikia užsiregistruoti Darbuotojų registravimo programoje, išskyrus tuos atvejus, jei atvykstate iš Bulgarijos ar Rumunijos.

Jūsų teisės darbe

Darbininkai turi teises dėl to, kad yra tam tikri įstatymai, kurie nustato kaip asmeniui, kuriam jūs dirbate (jūsų darbdaviui, angl. employer) leidžiama su jumis elgtis. Yra tam tikri dalykai, ką jūs galite padaryti, jei jūsų darbdavys pažeidžia įstatymą. Tačiau jei esate darbininkas imigrantas ir mėginote darbe išspręsti kokį nors nesutarimą, jums labiau, nei kitiems darbininkams, gresia pavojus netekti darbo, dėl darbo suteikto būsto ir net teisės būti Jungtinėje Karalystėje.

Gali būti, kad turite ir kitų teisių, ne vien tas, kurios paaiškintos šiame lapelyje. Norėdami sužinoti daugiau, turėtumėte kreiptis konsultacijos (žr. toliau).

Teisė į minimalų darbo užmokestį

Yra nustatytos taisyklės, kiek darbdavys privalo jums mokėti už darbo valandą. Mažiausioji suma, kurią darbdaviai privalo mokėti, vadinama **nacionaliniu minimaliu darbo užmokesčiu** (angl. NMW). Jo dydis priklauso nuo jūsų amžiaus. Jei dirbate žemės ūkyje, pavyzdžiui, nuimate derlių arba skinate vaisius, taisyklės dėl privalomojo darbo užmokesčio yra truputį kitokios, nei dirbant kitus darbus.

Jūsų darbdavys privalo išduoti jums darbo užmokesčio lapelį, kuriame turi būti nurodytas jums išmokėtas darbo užmokestis. Darbdavys privalo jums išmokėti darbo užmokestį, o tiksliau – jis privalo išmokėti visą darbo užmokestį.

Galbūt pastebėsite, kad darbdavys išskaičiavo tam tikrą sumą iš jūsų darbo užmokesčio už, pvz., jūsų būstą, maitinimą, mokymą, kelionę į darbą, arba kelionės į Jungtinę Karalystę išlaidas. Galbūt darbdavys taip pat išskaičiuoja tam tikras sumas iš jūsų darbo užmokesčio už tai, kad suteikė jums darbą.

Yra nustatytos taisyklės, kiek pinigų jūsų darbdavys turi teisę išskaičiuoti iš jūsų darbo užmokesčio, kad padengtų minėtas išlaidas; taip pat nustatyta pinigų suma, už kurią jūsų darbo užmokestis negali būti mažesnis. Nustatyta ir maksimali išlaidų būstui suma, į kurią galima atsižvelgti skaičiuojant, ar jūs gaunate nacionalinį minimalų darbo užmokestį.

Jei darbdavys išskaičiuoja pinigus iš jūsų darbo užmokesčio už būstą arba mokymą, jis turi tam teisę tik tuo atveju, jei davėte jam raštišką sutikimą. Tačiau netgi jei davėte tokį sutikimą, darbdavys neturi teisės išmokėti jums mažesnę sumą, nei nacionalinis minimalus darbo užmokestis. Jeigu manote, kad jums išmokami ne visi jums priklausantys pinigai, turėtumėte kreiptis į konsultavimo įstaigą.

Jei jums reikalinga papildoma konsultacija dėl nacionalinio minimalaus darbo užmokesčio, galite paskambinti į Pay and Work rights helpline (Užmokesčio ir darbo teisių pagalbos telefonu tarnybą) numeriu 0800 917 2368. Pagalbos telefonu tarnyba yra konfidenciali, o taip pat jūs galite gauti konsultaciją skirtingomis kalbomis.

Teisė dirbti maksimalų valandų skaičių per savaitę

Yra taisyklės, kurios nustato, kiek valandų per savaitę jums leidžiama dirbti. Jūs neturėtumėte dirbti ilgiau nei 48 valandas per savaitę, išskyrus atvejus, kai raštu susitarėte su darbdaviu dėl didesnės darbo trukmės. Niekas negali priversti jūsų dirbti ilgiau nei 48 valandas per savaitę. Jūs taip pat turite teisę į pertrauką darbo dienos metu bei išeigines dienas kiekvieną savaitę. Asmenims, dirbantiems žemės ūkio darbus, taikomos specialios taisyklės. Jeigu manote, kad dirbate daugiau valandų nei turėtumėte, patartume kreiptis konsultacijos (žr. toliau).

Teisė į mokamas atostogas

Kiekvienais metais jūs turite teisę į 5,6 savaitinių mokamas atostogas. Tai reiškia, kad jei per savaitę dirbate 5 darbo dienas, turite teisę į 28 dienas apmokamų atostogų per metus. Jei atostogos jums nėra suteikiamos arba jei jums už atostogas nesumokama, turėtumėte kreiptis konsultacijos.

Teisė į sveikatos apsaugą ir saugą

Jūsų darbdavys privalo rūpintis, kad darbo vieta, kurioje dirbate būtų saugi jūsų darbui. Tai reiškia, kad darbdavys privalo užtikrinti, kad jūs galėtumėte atlikti savo darbą be pavojaus susižeisti arba susirgti, ir kad jūs suprastumėte saugos taisykles. Jeigu manote, kad darbo vieta, kurioje jūs dirbate yra nesaugi, turėtumėte kreiptis konsultacijos.

Tėvų teisės darbe

Dauguma dirbančių moterų turi teisę laikinai išeiti iš darbo, kad susilauktų kūdikio. Tai yra vadinama motinystės atostogomis (maternity leave). Tačiau šią teisę turi ne visi darbininkai. Kai kurie darbdaviai sako, kad jūs neturite teisės išeiti motinystės atostogų, kai jūs norite tai padaryti. Jei jūsų darbdavys sako, kad tokios teisės neturite, turėtumėte kreiptis konsultacijos.

Galite išeiti motinystės atostogų periodui iki 52 savaitinių. Tačiau ne visos moterys gali gauti apmokamas motinystės atostogas. Norėdami sužinoti, ar galite gauti apmokamas motinystės atostogas, turėtumėte kreiptis konsultacijos.

Kai kurie asmenys gali išeiti apmokamų **tėvystės atostogų**, kai jų žmona ar partnerė ką tik pagimdė vaiką. Norėdami sužinoti, ar turite teisę gauti šias atostogas, turėtumėte kreiptis konsultacijos. Jums taip pat gali būti suteikta teisė pasidalinti dalimi savo partnerės motinystės atostogomis. Norėdami sužinoti, ar turite teisę gauti šias atostogas, turėtumėte kreiptis konsultacijos.

Teisė į apsaugą nuo diskriminacijos

Visi asmenys, dirbantys Jungtinėje Karalystėje, turi teisę į apsaugą nuo diskriminacijos iš darbdavio pusės. Ši sąvoka apima diskriminaciją dėl jūsų amžiaus, negalios, lyties pakeitimo, santuokos ar civilinės partnerystės, nėštumo ir motinystės rasės, religijos ar tikėjimo, lyties ar seksualinės orientacijos.

Teisė išeiti iš darbo

Jums turi būti leista išeiti iš darbo, jei nepageidaujate toliau dirbti toje darbovietėje. Niekas, įskaitant jūsų darbdavį, neturi teisės jums kliudyti. Kai kuriems darbininkams imigrantams JK pasienio tarnyba neleidžia ieškoti kito darbo, jei jie išėjo iš darbo, kurį atvyko dirbti į JK, arba buvo atleisti iš darbo. Jums gali tekti palaukti, kol Vidaus reikalų departamentas (angl. *Home Office*) sutvarkys jūsų dokumentus ir leis dirbti kitur.

Jei išėjote arba buvote atleisti iš darbo ir nežinote, ar turite teisę įsidarbinti kitur, turėtumėte kreiptis į konsultavimo įstaigą (žr. toliau).

Jei norite išvykti iš Jungtinės Karalystės anksčiau, nei susitarėte su asmeniu, kuris jus pasamdė, gali paaiškėti, kad negalite pakeisti kelionės datos, nurodytos atgalinio skrydžio biliete. Taip gali atsitikti tuo atveju, jei jūsų kelionę į Jungtinę Karalystę apmokėjo kitas asmuo, pvz., agentūra. Jei patekote į tokią padėtį, turėtumėte kreiptis į konsultavimo įstaigą.

Jūsų darbdavys neatiduoda jums jūsų paso

Jūsų darbdaviui arba įdarbinimo agentūrai draudžiama paimti iš jūsų pasą ar bet kuriuos kitus oficialius dokumentus ilgiau nei vienai dienai. Jei darbdavys neatiduoda jums paso be jūsų sutikimo, jis pažeidžia įstatymą. Jei darbdavys ar kitas asmuo paprašytas neatiduoda jums paso, turėtumėte kreiptis į konsultavimo įstaigą.

Problemos su įdarbinimo agentūromis ir laikiniais samdytojais

Galbūt atvykote dirbti į Jungtinę Karalystę todėl, kad kuri nors **įdarbinimo agentūra** surado jums darbą. Kartais įdarbinimo agentūros nepasako jums visos tiesos apie darbą, kurį jums surado. Gali paaiškėti, kad jums moka mažiau nei tikėjotės, arba kad darbo sąlygos blogesnės nei buvo žadėta.

Tačiau galite pasiskųsti tik tuo atveju, jei ta agentūra turi biurą Jungtinėje Karalystėje. Jei agentūra neturi biuro Jungtinėje Karalystėje, paprastai negalėsite nieko padaryti.

Galimas toks atvejis, kad Jungtinėje Karalystėje dirbate pas **laikinąjį samdytoją**. Laikinas samdytojas yra asmuo, kuris organizuoja darbą žmonėms, pavyzdžiui fermose, viešbučiuose, restoranuose, ligoninėse ar statybose.

Jei turite problemų su savo įdarbinimo agentūra ar laikinuoju samdytoju, galite gauti papildomą Užmokesčio ir darbo teisių pagalbos telefonu tarnybos konsultaciją

www.adviceguide.org.uk

paskambinę numeriu 0800 917 2368.

Tačiau tai galite padaryti, jei agentūra turi biurus JK. Jei agentūra biuro JK neturi, paprastai padaryti nieko negalite.

Jums gali padėti

Citizens Advice Bureau (Gyventojų konsultavimo biuras)

Citizens Advice Bureau teikia nemokamas, konfidencialias, nešališkas ir nepriklausomas konsultacijas, kurios gali padėti jums išspręsti iškilusias problemas. Norėdami sužinoti, kur yra artimiausi gyventojų konsultavimo biurai, įskaitant tuos, kurie teikia konsultacijas elektroniniu paštu, spustelėkite nuorodą [nearest CAB](#) arba ieškokite pagal raidę C telefonų knygoje.

The Trades Union Congress (TUC) (Profesinių sąjungų kongresas)

Informacija apie darbininkų imigrantų teises, susijusias su darbo santykiais, pateikta „TUC“ žiniatinklyje www.worksmart.org.uk. Taip pat galite apsilankyti tinklalapyje lenkų kalba www.pracawbrytanii.eu ir portugalų kalba www.trabalharnoreinounido.org.

The Directgov žiniatinklis

Šiame vyriausybės žiniatinklyje pateikta informacija žemės ūkio darbuotojams apie jų teisę į minimalų užmokestį žemės ūkio pramonėje Anglijoje ir Velse. Apsilankykite www.direct.gov.uk.

UK Border Agency (JK pasienio tarnyba)

Norėdami gauti daugiau informacijos apie darbininkų imigrantų iš Bulgarijos ir Rumunijos teises, apsilankykite JK Pasienio Tarnybos tinklalapyje www.ukba.homeoffice.gov.uk.

Kita Adviceguide informacija, kuri gali jums praversti

- Pagrindinės teisės darbe
- Nacionalinis minimalus darbo užmokestis
- Darbdavys neišmoka jums darbo užmokesčio
- Atostogos ir atostogpinigiai
- Įspėjimas apie atleidimą iš darbo
- Darbo valandos
- Darbininkai iš užsienio JK – žemės ūkis ir maisto apdorojimas

Šį informacinį lapelį parengė [Citizens Advice](#), tai – National Association of Citizens Advice Bureaux (Nacionalinės gyventojų konsultavimo biurų asociacijos) darbinis pavadinimas. Lapelio paskirtis – pateikti tik bendrojo pobūdžio informaciją, todėl jis nelaikytinas išsamiu įstatymų išaiškinimu. Pateikta informacija taikoma tik Anglijai, Velsui ir Škotijai.

Šis informacinis lapelis paskutinį kartą buvo atnaujintas 2011 m. gruodžio 5 d., jis peržiūrimas kas mėnesį. Jei šį informacinį lapelį gavote senokai, kreipkitės į vietinį gyventojų konsultavimo biurą ir pasitikslinkite, ar lapelyje pateikta informacija nepasenusi. Taip pat galite apsilankyti mūsų žiniatinklyje www.adviceguide.org.uk, iš kurio galėsite parsisiųsti naujausią lapelio leidimą.